

Πολυδιασπασμένη η ΕΕ απέναντι στην κινεζική επέλαση

Σοφί Μενιέ: Η Ευρώπη αναζητεί στρατηγική απέναντι στο Πεκίνο, αλλά τα διαφορετικά συμφέροντα εμποδίζουν τη διαμόρφωση μιας κοινής γραμμής

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΑΓΓΕΛΟ ΑΛ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟ

Οι διαφορετικές απόψεις και τα αντικρουόμενα συμφέροντα ανάμεσα στα κράτη-μέλη δεν έχουν επιτρέψει τη διαμόρφωση μιας συντονισμένης θέσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στις κινεζικές άμεσες ξένες επενδύσεις, σημειώνει στη συνέντευξη που παραχώρησε στο «Βήμα» η **Σοφί Μενιέ**. Κορυφαία ερευνήτρια στη Σχολή Woodrow Wilson για Δημόσιες και Διεθνείς Υποθέσεις του διάσημου αμερικανικού Πανεπιστημίου Princeton, στο οποίο επίσης συν-διευθύνει το Πρόγραμμα για την ΕΕ, η κυρία Μενιέ βρέθηκε πριν από μερικές ημέρες στην Αθήνα και μίλησε σε κλειστή συνάντηση που οργάνωσαν το Princeton Athens Center και το ΕΛΙΑΜΕΠ με θέμα τις πολιτικές υποδοχής κινεζικών επενδύσεων στην Ευρώπη. Η έκρηξη των κινεζικών άμεσων ξένων επενδύσεων (FDI) ξεκίνησε σταδιακά από το 2008 και πρέπει να επισημανθεί ότι το λιμάνι του Πειραιά ήταν ένα από τα πρώτα «επενδυτικά έπαθλα». Είναι χαρακτηριστικό ότι οι FDI από την Κίνα αυξήθηκαν μόνο το 2016 κατά 90% σε επίπεδο ΕΕ. Δεν υπάρχει αμφιβολία, όπως εξηγεί η κυρία Μενιέ, ότι «*ιδιαίτερα η κρίση του ευρώ εννόησε αυτή την τάση και οι χώρες της Νότιας Ευρώπης – αν και όχι μόνο – αποτέλεσαν προνομιακό πεδίο για κινεζικές επενδύσεις*».

Οι εξαγορές

Είναι κάτι παραπάνω από σαφές όμως ότι σήμερα «*η ΕΕ εμφανίζεται πολυδιασπασμένη έναντι των κινεζικών άμεσων ξένων επενδύσεων. Αυτό οφείλεται τόσο σε θεσμικούς όσο και σε πολιτικούς λόγους*» προσθέτει. Όπως μας επισημαίνει, «*ως την υιοθέτηση της Συνθήκης της Λισαβόνας η ΕΕ δεν είχε καν την αρμοδιότητα να ασχοληθεί με το ζήτημα των άμεσων ξένων επενδύσεων στα κράτη-μέλη της. Ουσιαστικά, αυτό άλλαξε με έναν τρόπο που έχω ονομάσει “αόρατη ολοκλήρωση”, χωρίς δηλαδή τα κράτη-μέλη να συνειδητοποιούν*

τι ακριβώς συμβαίνει. Όταν το κατάλαβαν, η Συνθήκη της Λισαβόνας είχε ήδη υιοθετηθεί και για τον λόγο αυτόν η εν λόγω αρμοδιότητα κρίθηκε ως αμφιλεγόμενη».

Η επιθετική πολιτική των κινεζικών επιχειρήσεων και η εξαγορά ευρωπαϊκών εταιρειών σε κρίσιμους τομείς (όπως π.χ. η εταιρεία κατασκευής ρομπότ Kuka στη Γερμανία το 2016) έχει σπείρει ανησυχίες, σε συνδυασμό φυσικά με το σχέδιο για έναν «Νέο Δρόμο του Μεταξιού» αλλά και την πρωτοβουλία «17+1». Αυτές ήταν που οδήγησαν στην υιοθέτηση ενός ευρωπαϊκού μηχανισμού ελέγχου για τις FDI και τούτο παρά το γεγονός ότι 14 από τα 28 κράτη-μέλη είχαν εθνικούς μηχανισμούς ελέγχου των άμεσων ξένων επενδύσεων. Σύμφωνα με την κυρία Μενιέ, «*η δημιουργία του ευρωπαϊκού μηχανισμού υποστηρίχθηκε σθεναρά από τη Γερμανία και τη Γαλλία, αλλά και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ η Ιταλία, η οποία είχε αρχικά στηρίξει αυτή την πρωτοβουλία, έχει αλλάξει πλέον πλήρως τη στάση της. Η άποψη Βερολίνου, Παρισιού και Κομοσιόν είναι ότι από τη στιγμή που υπάρχει μία Ενιαία Αγορά χωρίς εσωτερικά σύνορα δεν έχει νόημα ο έλεγχος των άμεσων ξένων επενδύσεων να διεξάγεται αποκλειστικά σε εθνικό επίπεδο*».

Μηχανισμός

Η αλήθεια είναι ότι η πρωτοβουλία για έναν ευρωπαϊκό μηχανισμό προχώρησε αρκετά γρήγορα. Παρουσιάζει όμως ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς τις διάφορες υποκατηγορίες χωρών με βάση τις θέσεις και τις προτιμήσεις τους. «*Από τη μία πλευρά*», μας εξηγεί η συνομιλήτριά μας, «*υπάρχουν η Γαλλία και η Γερμανία που υποστηρίζουν τον μηχανισμό και από την άλλη μεριά υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός χωρών, στις οποίες περιλαμβάνεται και η Ελλάδα, που εκφράζουν σοβαρές αντιρρήσεις σε έναν ισχυρό μηχανισμό που θα μοιάζει π.χ. με αυτόν που διαθέτουν οι Ηνωμένες Πολιτείες*». Ακόμη και στους κόλπους των αντιρρησιών όμως εμφανίζονται διαφορές.

«*Η Πορτογαλία, η Ελλάδα και η Ιταλία υπό τη σημερινή της κυβέρνηση αντι-*

Η Σοφί Μενιέ, κορυφαία ερευνήτρια στη Σχολή Woodrow Wilson για Δημόσιες και Διεθνείς Υποθέσεις του διάσημου αμερικανικού Πανεπιστημίου Princeton, στο οποίο επίσης συν-διευθύνει το Πρόγραμμα για την ΕΕ

δρούν όχι για ιδεολογικούς λόγους, αλλά επειδή βρέθηκαν σε δεινή οικονομική κατάσταση και θέλουν να ιδιωτικοποιηθούν ορισμένα περιουσιακά τους στοιχεία ώστε να μειώσουν το δημόσιο χρέος τους. Δεν ασχολούνται τόσο πολύ με το ποιος θα επενδύσει σε αυτά τα στοιχεία. Αυτά τα κράτη δεν θέλουν», όπως παρατηρεί η κυρία Μενιέ, «*κάποιες άλλες χώρες να τους υποδείξουν ότι δεν πρέπει να αποδεχθούν τις συγκεκριμένες επενδύσεις. Υπάρχει επίσης μια άλλη ομάδα χωρών, όπως η Ολλανδία και η Σουηδία, οι οποίες είναι υπέρ του ελεύθερου εμπορίου και βλέπουν την ύπαρξη ενός τέτοιου μηχανισμού ως ένα μέτρο προστατευτισμού. Ακολουθώντας, χώρες όπως η Μάλτα, το Λουξεμβούργο ή η Κύπρος, οι οποίες θεωρούν ότι είναι ένας είδος “γραφείων συμψηφισμού” για FDI. Καθώς οι επενδύσεις αυτές ουσιαστικά “τις διαπερνούν”, δεν θα επιθυμούσαν να λάβουν εντολές από άλλους. Υπάρχει τέλος άλλη μία κατηγορία χωρών, αν και προς το παρόν θα κατέτασσα μόνο την Ουγγαρία σε αυτήν, οι οποίες βλέπουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις από την Κίνα και άλλες, τρίτες χώρες, ως μία “πολιτική εξασφάλισης” έναντι της ΕΕ σε περίπτωση που η τελευταία τους επιβάλει κυρώσεις, π.χ. μέσω απόσυρσης κονδυλίων από τα ταμεία συνοχής*».

Η ΕΕ συζητεί εσχάτως μια ευρύτερη αναθεώρηση της πολιτικής της έναντι του Πεκίνου. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, η Κομισιόν δεν παρουσίασε μόνο την πρότασή της για έναν μηχανισμό ελέγχου των FDI άμεσων ξένων επενδύσεων όσο και το κείμενο στρατηγικής της σε σχέση με την ασιατική χώρα. Σε αυτό περιγράφει την Κίνα ως «*στρατηγικό ανταγωνιστή*», ενώ περιλαμβάνει μέτρα τόσο οικονομικής πολιτικής όσο και πολιτικής φύσεως. Κατά την κυρία Μενιέ, «*σε ό,τι αφορά τα πρώτα μπορούμε να επισημάνουμε τη μεταρρύθμιση της πολιτικής για τις δημόσιες προμήθειες καθώς και ορισμένα μέτρα*

για τη βιομηχανική πολιτική, αν και τα τελευταία θα ήταν ιδιαίτερα αμφιλεγόμενα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Παρουσιάζει πάντως ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι αυτό το στρατηγικό κείμενο δημοσιεύθηκε τον περασμένο Μάρτιο, λίγο προτού εκπνεύσει η θητεία της Κομισιόν. Η ΕΕ πρέπει όμως να κάνει κάτι για την Κίνα. Δεν υπάρχει επίσης αμφιβολία», προσθέτει, «*ότι μεγάλες ευρωπαϊκές οικονομίες, όπως αυτές της Γερμανίας και της Γαλλίας, τάσσονται ως έναν βαθμό υπέρ μιας αλλαγής της πολιτικής ανταγωνισμού ώστε να μπορέσουν να δημιουργήσουν εθνικούς πρωταθλητές που θα μπορούν να ανταγωνιστούν σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως π.χ. με την αποτυχημένη συγχώνευση Siemens - Alstom*». Η Κίνα βρίσκεται στο πίσω μέρος του... μυαλού Παρισιού και Βερολίνου.

Η πολιτική

Ρωτάμε την κυρία Μενιέ πόσο επηρεάζει την ευρωπαϊκή πολιτική η στάση του **Ντόναλντ Τραμπ** έναντι του Πεκίνου. «*Είναι πολύ δύσκολο να αναλύσει κανείς με ορθολογικό τρόπο την πολιτική που ακολουθεί ο πρόεδρος Τραμπ*» μας απαντά. «*Αν ο σκοπός του ήταν να περικυκλώσει την Κίνα ή να την κάνει να συμμορφωθεί με ορισμένους κανόνες, τότε θα ήταν μάλλον προτιμότερο οι ΗΠΑ και η Ευρώπη να βρισκόταν στην ίδια πλευρά ή έστω να έλθει σε συνεννόηση με άλλες χώρες-εταίρους. Αυτό δεν έγινε. Αντίθετα*», τονίζει, «*η πρώτη κίνηση που έκανε με την ανάληψη των καθηκόντων του ήταν να αποσυρθεί από την εταιρική εμπορική συμφωνία για τον Ειρηνικό (TPP), ενώ στη συνέχεια κατέρρευσαν και οι συνομιλίες για μια διατλαντική συμφωνία εμπορίου και επενδύσεων (TTIP). Όσα συζητούνται σήμερα μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ είναι πολύ μικρότερου βεληνεκούς, ενώ ο Τραμπ χαρακτηρίζει την ΕΕ τον μεγαλύτερο εχθρό των ΗΠΑ! Η απροβλεπτότητα και ο εθνικισμός είναι χαρακτηριστικά όχι μόνο του Τραμπ αλλά και στελεχών του Υπουργικού Συμβουλίου και του επιτελείου του, καθώς όσοι διαφωνούσαν έχουν ήδη φύγει. Δεν μπορούμε βέβαια εύκολα να πούμε ότι με τον τρόπο αυτόν ο Τραμπ σπρώχνει κάποιες ευρωπαϊκές χώρες στην αγκαλιά της Κίνας αλλά ίσως οδηγεί την ΕΕ στο να διαμορφώσει μια δική της πιο αυτόνομη πολιτική, καθώς δεν μπορεί να εξαρτάται πλέον από την Ουάσιγκτον*» καταλήγει.